

SISZÁNTÚL

Politikai
napilap

ELŐFIZETÉSI ÁRA
A kiadóhivatalban átvéve:
Egész évre 16 k.
Negyedévre 4 ..
Helyben házhoz hordva:
Egész évre 20 kor.
Negyedévre 5 ..
Vidékre postán szállítva:
Egész évre 24 kor.
Negyedévre 6 ..
Egyes szám ára 8 fillér.

Megjelenik minden nap, a hétfő és
ünnepek utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Nagyvárad, Szilágyi Dezső-u. 6.

A szerkesztőség kéziratok vissza-
adására vagy megőrzésére nem
vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadó-
hivatalhoz intézendők.

XX. évfolyam 258. szám.

Nagyvárad.

Péntek 1914 november 6.

Világosság és vigasz.*

Irtá: Prohászka Ottokár.

„A föld pedig puszta és üres vala — mondja az írás — és sötétség vala a mélység színén”: tehát sötétségben, pusztaságon, s ürességen kezdődik minden, de az Isten azután e vak hatalmakkal szemben világosságot gyújt ki s napsugárba állítja bele a világot, hogy ez a bűvös energia villanyozza föl a rögzöt s szőjje bele a chaosz tespedésébe a színek s formák szépségét. Így alakul ki a rend s a szépség bármilyen világban is. Oda is világosság, oda is olyan alakító, bűvös energia kell! S van is belőle; mert ami a napsugár a földnek, az a szellem energiája s a hit világossága az emberi életnek. Puszta s üres ez is, éktelen és zürzavaros ez is, még pedig egészen az érthetlenségig s a kétségbeesésig, ha világos ész s ha az ész fölött nagy hit nem világít neki. Azért hát a küzködő embernek is méltán az a jelszava, hogy világosságot a sötétségbe, — még pedig napsugárt a földnek s napsugárt a szellemi világnak is.“ Mivel pedig a szellemi világnak két fényforrása van, az egyik az értelmi fény, a másik a hit világossága: azért az egész világot, az anyagot s a szellemet egybefogva, hármas világosság hierarchiája igazgítja s alakítja a létet: a napsugár, az értelem világossága s a hit isteni fényessége. Ahol a napsugárnak vége van, ott kigyul az értelmi fény s hol ez is kialszik, ott az isteni fényesség lesz napvilágunk.

Aki a fénynek hierarchiája ellen lázad, vaksággal bűnhődik; vak lehet szemeiben, vak lehet eszében, vak lehet hitében; öntudata sötétség, érzete kín. Kár kioltani egyetlen egy fényt is a sötét életben; kár a szemért, kár az észért, kár a hitért.

Amily szükségünk van a szemre s az észre, oly szükségünk van a hitre is, még pedig azért, mert vannak a világban sötétségek, melyeket sem napsugár, sem értelem nem oszlat szét. Hogy csak egyet említsek: a háboru oly sötétség, melyben elhomályosul bubánatban a szemünk s megáll s megdermed tehetetlenül eszünk; nem ért belőle semmit, sőt lázad ellene egész valónk. Ime a képtelenségek s embertelenségek, bár bár éjszakája! Kivilágít hát majd ez éjszakában? Filozofiák-e vagy tündérszemek opá-

lis fényei igazitanak-e el benne? Egyet tudok, hogy világosságra vagyok teremtve s vakulnom nem szabad; tudom azt, hogy az érthetlenség e benyomásaira is nekem fényvel s világossággal, nem pedig sötétséggel s buta rezignációval kell válaszolnom; tudom azt, hogy ez a brutális valóság is csak inger nekem, melyre lelkem egy felsőbb fényesség tüzeivel válaszol. Így van az a szemben, így az észben is. A lebrezgetés is sötétség s e sötét rezgésekre szemem fényekkel s a színek meglátásaival reagál; ugyancsak a dolog világa is sötétség nekem s lelkem azt a megértés világába állítja bele: no hát így állok a háboru kegyetlenségeivel s az élet érthetetlen küzdelmeivel szemben is; ez is csupa sötétség és brutális. Nagyobb brutalitás a lelkemnek, mint a mechanikus rezgések bökődései a szememnek; de hát ha brutalitás is, azért ez is inger a lelkemnek, sőt többet mondom, éppen ezen a legnagyobb brutalitáson gyul ki a léleknek legeszményibb fénye, rajta villan ki az ideálok reakciója!

Ez az új fény s új meglátás az erkölcsi világrendbe való bekapcsolódás, melynél fogva hisszük, hogy ott is, ahol számunkra — tudniillik értelmünk számára — gondolat nincs, egy felsőbb gondolat érvényesül s ahol jóság nincs, hanem csak erőszak és vadság, ott is egy felsőbb jóság vezet, mely végleg is győzni fog. Valamint tehát a mechanikus lebrezgetés, mely bök és lök, a szemidegen mégis fényre lesz: úgy a feldult világ s a szenvedés brutalitása is, mely eszemnek tagadás s érzésemnek lázadás, ingerül szolgál egy felsőbb érzékemnek, hogy a nagy hit eszményisége, mint fény s mint új világosság gyulladjon ki rajta.

Hinnünk kell az észet meghaladó észszerűségben, hinnünk kell a lappangó isteni gondolatokban, hinnünk kell a minket leteprő s az ellenünk is érvényesülő rossz dacára a diadalmas jóban! Hinnünk kell a nálunknál nagyobbban! Minthogy sötét felhőből villámok cikkáznak, úgy gyulnak ki az embertelen s érthetlenség hatalmak s erők ütközésében a léleknek világfőnyes gondolatai és érzései. Bizhatunk benne, hogy itt célok érvényesülnek, melyeket nem mi tüztünk ki s hogy itt oly tervekben folyik a munka, melyeket nem mi rajzoltunk meg ceruzával, hanem az Isten a világuralom jogarával.

Ez a világfőnyes hatalom a mi lelkünk központi napja, melybe bele vagyunk kapcsolva s melynek vonzása nem mint mechanikus vonzás, hanem mint világfőnyes öntudat, mint érvényesülésről való nagy hit s mint a jónak győzelmébe vetett erős és biztos remény nyilatkozik meg bennük! S megnyilatkozik éppen akkor, amikor romba dől sajátos kis világunk.

Az emberi lélek ugyanis önmagát, mint új erőt s mint új energiát éppen ott mutatja be s erkölcsi erejének legnagyobb győzelmét éppen ott vivja ki, ahol történeti kis világa szétfoszlik s elpusztulnak az anyagi s testi jólétnek féltett létfeltételei. Hősök s vértanúk ott serkennek s a lelkiség ott virágzik ki vértüzes és szellemmel sziporkázó pompában, hol az Isten szántott alája az erőszak ekevasával. Tudom, hogy a vértanuság nem rendszer s a hősiesség nem életpálya, de nélkülözheti-e az élet a hősiességet s elkerülheti-e a vértanuságot? Lehet-e világrend harc s áldozatok nélkül s van-e kilátás oly földi életre, melyből az ütközés s a szenvedés ki legyen zárva? S ha mindezek dacára nem haragszunk a világrendre, nem kell-e ráismernünk éppen a legnagyobb áldozatokban s erőmegfeszítésekben a lélekérvényesülésnek rendszerére s annak a nagy pedagógusnak vezető gondolataira s szándékaira, aki az emberiség lelkiségét kifejlesztetni akarja?!

Aki elborul s kétségbeesik, az kikapcsolja magát az eszmények vonzásából s a szellemi világnak Isten felé, a diadalmas Jó felé való gravitációjából s elsötétül és lehül. Ez az elsötétülés és lehülés kétszeresen fájdalmas a sajnálatos, ha azoknak sirja s elveszte fölött szállja meg a lelket, kik a szó igaz értelmében hősök voltak s így azt a kapcsolatot az eszményi kötelességekkel, tehát Istennel az áldozat tettében váltották ki.

Szinte meglepő, hogy mennyire más a hősnek, mint a hőst megsirató, kételkedő s kétségbeesett léleknek a hangulata. A hősben a lélek, a siratóban a depresszió; tehát lelketlenség dolgozik. A hősben az akciónak életnövelő s kedvetfokozó temperamentuma, a megsiratóban pedig az erőszak győzelmének gyásza uralkodik; a hős pozitív, a siratója negatív; a hős teremt s érvényesül, a siratója pedig csak hült nyomokat s csatavesztést lát. A hősnek szeme ragyog, gyászolójának szem könnybe lábad; a hős fel-

* Az Élet legutóbbi számából.

Hősapkák és kézvédők.

Dr. Miskolczy Ferencné ömértósága megbízásából értesitem a nagyérdemű hölgyszakembereket, hogy a Vörös Kereszt céljaira szükséges **kötőgyapju-fonalak** ismét nagy mennyiségben megérkeztek, melyeket a jótékony cél érdekében különként 10, 12 és 14 koronáért árusítok. **Czillér Imre.**

szabadul s elmegy országába, a siratója pedig itt marad s zárt kripták ajtaja előtt kuporodik.

De hát ez már csak nem rend s nem harmónia s ugyancsak ez nem lelki rokonság s testvéri kapcsolat! Ha apáink, testvéreink s fiaink igazán hősök, akkor gyermekeik, feleségeik s nővéreik is hősök legyenek s „ne fajuljanak el az Isten gyermekeinek nagy gondolataitól”. Szűnjék meg az az ellentét hőseink s miközünk, némuljon el a diszharmónia a himnusz s a koldusének között.

Nekünk is adni s áldozni kell tudnunk, tudnunk kell odaadni azokat, kik önmagukat adták oda. Míg ez nem történik, addig ütkö-

zésben s diszharmóniában állunk, még pedig törpeségünk ütközik fiaink s testvéreink hősiességével s repedt haranglelkek szava zavarja a magasban szóló ezüstharang lelkek harmóniáját. Mi magunk vagyunk az ünneprontók! Igazi ünnep a hősök ünnepe is csak akkor lesz, ha mi is hősök leszünk, ha mi is áldozatot hozni tudunk s ha azokat tudjuk odaadni a magunk részéről, akik már odaadták önmagukat.

Tudom, hogy ez nehéz; de hőseink máris oda emelkedtek fel, hangoljuk hát mi is magunkat e reflexiók által a hősiesség s a lemondás nem csüggeteg, hanem világfőlényes s bizó harmóniájára.

Törökország háborúja.

A Dardanellák bombázása.

Konstantinápoly, november 5. A főhadiszállás hivatalosan a következőket mondja: Az oroszok megkezdték a határon állásaik megerősítését, de Isam zónájából teljesen visszavertük őket. Csapataink szel-leme és támadó kedve kitünő.

További jelentések szerint a Dardanellák bejárati erődei elleni bombázásban az Inflexible, Indefatigable, Gloucester, Defence nevű angol páncélosok és cirkálók, még egy másik angol cirkáló, valamint a Republique és Bouvet nevű francia páncélosok, két francia cirkáló és nyolc francia torpedónaszád vettek részt.

Az ellenséges hajók 240 lövedéket használtak el, de nem sikerült

jelentékeny kárt tenniök. A mi erődeink csak tíz lövést adtak és az egyik lövedék egy angol páncélos-hajót talált, amelyen robbanás történt. (Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

Szebasztopol bombázása.

Budapest, nov. 5. (M. T. I.) A Times is bevallja, hogy Szebasztopol bombázásakor a török hadihajók 116 gránátot lőttek a városra. A parti erődök ütegei viszonzták a tüzelést.

Tüntetések Konstantinápolyban.

Bukarest, november 5. Konstantinápolyban, mint onnan híre jön, a török lakosság semmiképpen sem tanúsít agresszív magatartást az ellenséges államok ott lakó alattvalóival szemben és Giers orosz nagykövet elutasításakor is méltóságteljesen visel-

kedett. A török lapok rögtön, a hogy hírt jött az első harcokról, intették a lakosságot, hogy kulturális méltóan viselkedjék és tartózkodjék azoknak a szegényes példának utánszásától, amiket a háboru kitörésekor Pétervár, Belgium és utóbb aztán London is szolgáltatott. Szombat este nagy tömeg Enver pasa hadügyminiszternek élénk ovációt rendezett, miközben a szultánt, Vilmos császárt és Ferenc Józsefet éltették. A szultán palotája előtt is tüntetések voltak. Itt Emin bég, az ismert költő tartott hazafias beszédet. A város rendkívül mozgalmas képet mutat. Hétfő este óta valamennyi tiszt, aki eddig Konstantinápolyban tartózkodik, elhagyja a várost és csapataihoz vonul.

Proklamáció az entente mohamedán csapataihoz.

Bécs, november 5. A török lapok felhívást közölnek, amelyet Anglia, Franciaország és Oroszország csapatai között közölnek. — A felhívás többek között így szól:

Mohamedán katonák! Ti Isten, a jog és igazság ellenségeinek kezében vagytok. Ha velük együtt vonultok hadba, vétkeztek a Korán ellen, amelyben Allah kijelenti, hogy megsemmisíti azokat, akik a szent vallás ellenségeivel szövetekezve vonulnak hadba. A mi szent kötelességünk, hogy az Izlam világát elleneink kezéből kiszabadítsuk és hogy a felkelés zászlaját lobogtassuk. Az Izlam egész világát a megsemmisülés fenyegeti. Minden csapás, amely az Izlamot eddig érte, Angliától, Oroszországtól és Franciaországtól való. Itt az ideje, hogy feláldozatok azok ellen, akik bennünket megakarnak semmisíteni. Isten veletek! (Bud. Tud.)

Az oroszok háromhetes uralma Chyrowban.

P. Libinski jezsuita szemtanu elbeszélése.*

Két óras heves tüzérharc után hagyták el az osztrák seregek szeptember 19-én, szombaton az ellenség közeledtére Chyrowot. Az orosz Bukowa táján állt, a mi egy vagy két batteriánk a Berozow mögötti magaslaton a Latzek felé vezető úton.

Szeptember 20-án, déltájban nagy tömegben kezdtek bevonulni Chyrowban, vég nélkül jöttek szürke lovaikon Grodowic felől. Egy lovas divízió (5000 ember) is jött Kalijgin generális vezetése alatt. Az orosz templom előtt magyar huszárok előőrsége üdvözölte őket fegyveres tüzzel, azután békésen elhagyták a várost. Az oroszok srappelljei semmi kárt nem tettek sem a huszárokban, sem a városban, mert magasra lövöldöztek. Egy órával a városka elfoglalása után egy szotnya dragonyos jött a mi bonkovi majorunkba és azután intézetünk elé. Előhívták a fogadószobába a kollégium P. Rektort, ahol kis idő múlva P. Libinski is megjelent. A tisztek franciául kérdezték ki a Rektort, hogy milyen épület ez?, vajjon nines-e benne osztrák katonaság? hány személy lakik jelenleg benne? mit lehet a kertben találni? stb. Azután körülvizsgálták az intézetet és átmentek a majorba. Estére átküldtek néhány katonát, hogy kérjenek ke-

* Városunkban tartózkodik ezidőszerint egy meknült lengyel jezsuita, P. Pild, aki e napokban kapott a krakói provinciálistól egy hosszú gépirásos cenzurált, lengyel nyelvű levelet, amelynek fordítását irt közöljük. Chyrowban a jezsuitáknak egy nagy 600 tanuló gimnáziumuk és egy híres nemesi konviktusok van.

nyeret és vaját a majorban levő tisztek számára.

Másnap csoportonként jöttek a tisztek megtekinteni az intézet belsejét. Megkellett mutatni az élelmiszer raktárakat, különösen a gabonát és lisztet, mivel pedig keveset találtak, (mert előre el volt rejtve külön-külön helyen), érintetlenül hagyták. Ugyanekkor megkezdődött a bonkovi és a polanyi majorok kirablása. Folytonosan jönnek jelenteni, hol a P. Rektorhoz, hol pedig P. Radomskihoz, hogy az oroszok gazdálkodnak a szénában, szalmában, a gabonában. A Rektor panasza az orosz tábornok előtt, aki az elmenekült Strzelechi házában lakott (elmenekült Chmurovics plebános is), semmi eredménnyel sem jártak, ő csak „megütközve” hallja a panaszt és néhány rubelt adat a sok elhordott szénáért.

Még reggel összehívták a ruténeket a templomba, ahol az orosz pópa predikált nekik, fejtegette, hogy semmi különbség nincs a pravoszláv hit és az ő vallásuk között. Azután összehívta az orosz hitre térteket, átvette a hűségkürt a cárnak és végre kijelentette, hogy „most az urak vagyonából mindenki annyit vehet el, amennyit akar.” Az ünneplő ruhába öltözött rutének, úgy amint voltak, neki a gyümölcsös kertünknek és tele szedték magukat gyümölcseivel; ki mennyit birt. Majd nagy szekerekkel jöttek a szalmáért és a gabonáért.

Nemsokára ezek után jön a hír Polanyból, hogy teheneink nagyobb részét már elhajtották a rutének, a kozákok is két rubelért „vásárolják” a teheneiket. A bikáért 10 rubelt adtak forma kedvéért. Ami maradt (22 tehén és vagy 10 ló), azt a Kollégium kertjébe hajtottuk, ahol embereink éjjel-nappal őrizték őket. Majd nekiestek a rutének még a fakerítéseknak is és azokat is elhord-

ták. A házakból kihordták a butorokat; egy jezsuita megtudott menteni egy zongorát, mert megtudta értetni a ruténnel, hogy ugyse tudja semmi hasznát venni.

Még e napon, azaz hétfőn egy mérnök-tiszt átvizsgálta az intézet pincéjét, a második emeletet és a padlást. A P. Rektornak írásban kellett megígérnie, hogy az osztrák-magyar seregek semmiféle zászlójelekkel, vagy színes kendőkket stb. nem ad jelt. Harmadik nap az egész orosz mindenség tovább vonult, hogy helyt adjon új lovas katonaságnak. A tisztek addig (dragonyosok, ulánusok, doni és kubani kozákok, eszterek, turkesztáni tüzekek) még csak türethetesen viselkedtek mennyire annyira, de akik most jöttek, igazi műveletlen, brutális, arrogáns nép voltak, hogy a velük való érintkezés mindegyikünkre valóságosan leirhatatlan kín volt. A katonák meg igazán ragadozó állatok módjára viselkedtek, ők a háborút csak rablóhadjáratnak tartják. Ezek most neki-látnak a rombolásnak. Az összes házakat az intézet körül: a majort, az asztalos- és lakatos műhelyt erőszakkal betörték, a berendezést darabokra zúzták, ha valamit találtak, amit használhattak a katonák azt elvitték, a többi dolog mind megsemmisült. A rutének a legnagyobb odaadással segítettek ebben a munkában. Például egy Jozef Kowalik nevű rutén, aki az eleven bokorkerítéseket pusztította, vezette a katonákat és mutatta a ki-és bejáratot. Ugyancsak így garázdálkodtak az oroszok a városi parasztok és polgárok házaiban, de különösen a zsidóknál; ugyhogy mindenki megváltóként várta seregeink visszatérését, még a rutének is, azok kivételével, akiknek volt okuk félni, mert sok bűnyomta lelkiismeretüket.

(Folyt. köv.)

Német parancsnokok Törökországban.

Róma, november 5. A Londonban megjelenő Times jelenti Szentpétervárról, hogy Törökországban a Dardanellák parancsnokává De Vier német ezredest nevezték ki, a török hadsereg vezetését pedig Liman von Sanders tábornokra bízták.

A törökök elsülyesztettek egy angol hajót.

Konstantinápoly, november 5. Hivatalos közlés szerint Aivaliban (Kisázsia) a törökök egy angol gőzöst elsülyesztettek, miután a legénységet és a rakományt part-raszállították. (M. T. I.)

Orosz hajó legénysége fogságban.

Konstantinápoly, november 5. (Magyar Távirati Iroda.) A Korolieva Olga nevű lefoglalt hajó legénységét a törökök fogságba vetették.

Bulgária semleges marad.

Szófia, november 5. (Magyar Távirati Iroda.) A Bulgár Távirati Iroda közli: Radoszlavov miniszterelnök ma fogadta az ellenzéki pártok vezéreit és közölte velük Bulgáriának a jelenlegi viszonyok között kövendő magatartását. Az ellenzék vezérférfiai ezután tanácskozársra ültek össze, amely után

Németország harca.

A német flotta vesztesége.

Berlin, nov. 5. (Magyar Távirati Iroda.) **Öfelsége nagy cirkálója a Yorck, e hó 4-én délelőtt a Jade öbölben a kikötőt elzáró aknák egyikére futott és elsülyedt. Eddigi adatok szerint 382 ember, tehát több mint a legénység fele megmenekült. A mentés munkáját megnehezítette a sűrű köd. Behncke, a tengerészeti vezérkar főnöke.**

Harcok Roosebek mellett.

Rotterdam, nov. 5. (Magyar Távirati Iroda.) A Nieuve Rotterdamsche Courant jelent: Abenbergből: Három nap óta heves harc folyik Roosebek mellett, Roussallaertől 10 kilométerre. Az ágyuk éjjel-nappal szólnak. A harcban rengeteg katona sebesült meg. Roussallaere fölé német, angol s francia repülőgépek emelkednek. A mint a német repülőgépekre lövöldöznek, azonnal óriási füstfelhő támad, amely a repülőgépeket láthatatlanná teszi.

A semleges államok Anglia ellen.

Kopenhága, november 5. (Bud. Tud.) A semleges Dánia, Svédország, Norvégia és Németalföld, hír szerint, tiltakozni fog Anglia ama terve ellen, hogy a nemzetközi Északi-tengert a semleges államok hajói elől elzárja.

Jelentés a hadműveletekről.

Budapest, nov. 5. A német nagy főhadiszállás jelenti: Tegnap belga csapatok, angolok és franciák támogatása mellett heves kirohanást intéztek ellenünk. Nieuporton át a tenger és elárasztott terület között minden nehézség nélkül visszavertük őket. Yprestől és Lyllétől dél-nyugatra, valamint Berri abaktól

közölték a sajtóval, hogy a miniszterelnök kijelentése szerint Bulgária a jelen helyzetben szigorú és loyális semlegességet fog tanúsítani.

A török harctér.

Róma, nov. 4. A Corriere d'Italia jelenti Konstantinápolyból: Törökország elhatározta, hogy egész haderejével Oroszország ellen fordul. A legközelebbi időben a Fekete-tenger területén, továbbá Perzsiában és Afganisztánban kerül majd nagy összeütközésre a sor. Törökország a legjobb szándékokkal van Olaszország iránt, sőt még azt is elhatározta, hogy legközelebb küldöttséget meneszt a szenusszi-törzshöz, hogy rábírija az Olaszország ellen megkezdett ellenségeskedések megszüntetésére.

Akabát elpusztították az angolok.

London, nov. 5. Az admirális közli: Akabánál a török-egyiptomi határon a Minerva cirkáló megérkezésekor a várost katonaságától megszállva találta. A felfegyverzett emberek bennszülöttek voltak német tiszt vezetésével. A Minerva bombázni kezdte az erődöket.

A csapatok a várost kiürítették, amire egy csapatkülönítmény szállt partra, amely elpusztította az erődöt, a kaszárnyákat, a postahivatalt és a raktárakat. Az ellenség némi veszteséget szenvedett. Az angolokat azonban rem érte veszteség.

délre Argonesokban és Vogézekben támadásaink előbbre halad. A keleti hadszíntéren nevezetes dolog nem történt. (Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

Elsülyesztett angol tengeralattjáró.

London, november 5. Az admirális titkársága jelenti: Kora reggel egy ellenséges hajóraj tüzelést kezdett a partörző hajókhoz tartozó Haleyon nevű ágyunaszádunk ellen, amely felderítő utra készült. A Haleyon több embere megsérült.

Amikor az ágyunaszád az ellenséges ha-

Harcaink.

Az oroszok veresége Bukovinában.

Csernovic, nov. 5. A mig Kutytól északra keletre Kilincén keresztül üldözik csapataink a menekülő ellenséget, ezzel egyidejűleg egy másik előrenyomuló oszlopunk Sniatynon keresztül kergeti maga előtt az oroszokat.

A Pruth mellékén ninesen esemény. Csapataink mozdulatlanul néznek farkasszemet a folyó tulsó oldalán elhelyezett ellenséges csapatokkal.

Csernovictól északra Kucurmik felé előrenyomuló csapataink szétverték egy ellenséges haderőt, amely jóformán csak menekülésre gondolt. Üldözések közben az oroszok háromszáz halottat, kilencszáz sebesültet és kétszázötven foglyot vesztek.

A cár nem akar békét.

Berlin, nov. 5. Amsterdamból táviratozzák: Pétervári jelentések szerint a minap a moszkvai kereskedők üdvözlő táviratot küldtek a cárnak. Az

jók jelenlétét jelentette, az utóbbiak visszavonultak. Bár több könnyű cirkálónk üldözte őket, az éj beállta előtt mégsem tudtuk őket harcra kényszeríteni.

A német hajók egyike visszavonulás közben tömeges aknát szórt el, minek folytán a „D. V.” angol tengeralattjáró hajó elsülyedt. Két tiszt és két matróz, akik a vízszínen levő tengeralattjáró hajó fedélzetén voltak, megmenekültek. (Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

Megsérült britt hadihajó.

Berlin, november 5. A Vossische Zeitung jelenti Konstantinápolyból: A Dardanella-erődök eredménytelen bombázása alkalmával, egy britt hajó erősen megsérült. Ez a siker a lakosságot bizalommal tölti el. (M. T. I.)

A Halcyon pusztulása.

Amsterdam, november 5. A német flotta támadása nem messze Lowestoft-tól, közel az angol flotta horgonyzási helyéhez történt. A német hajóraj, amely maga mögött aknákat rakott le, elsülyesztette a D 5-öt, miután előzőleg károkat okozott a Halcyon torpedónaszádnak.

Ez e siker bizonyítja, hogy az Északi-tenger északi vidékeinek elzárása a német hajókat nem akadályozza meg abban, hogy folytassák vakmerő vállalkozásaikat ezen a tengeren.

Mint hogy a D 5. személyzetéből csak két tiszt és két matróz menekült meg, az angol flotta ismét elvesztette több olyan emberét, a kiket nem lehet egykönnyen pótolni hasonlóan jól begyakorolt tengerészekkel.

Német hajók amerikai kikötőben.

Santiago de Chile, nov. 5. (M. T. I.) A Scharnhorst és a Gneisenau nevű páncélos cirkálók, valamint a Nürnberg nevű kis cirkáló ideérkezett. A német követ és a konzul látogatást tett a hajókon. Mind a három hajó készleteket vett fel.

uralkodó válaszolt a táviratra és válaszában azt a kívánságát fejezte ki, hogy előbb nem akar békét kötni, míg az oroszok el nem érik Németország szívéét.

A cár Minszkben.

Pétervár, nov. 5. (Pétervári Távirati Ügynökség.) Miklós cár Minszkbe érkezett. A cár részt vett a székesegyházban tartott istentiszteleten és megtekintette a kórházat, ahol számos sebesültnek Szent György-érmeket adott. Délután egy óraker a cár a lakosság lelkes ovációi közben folytatta utazását.

A franciák vesztesége a Lovcenen.

Róma, nov. 5. A Stefánia-ügynökség november 1-én kiadott hivatalos cettinjéi jelentése szerint a Lovcenen levő francia tüzerkülönítmény Cattaro bombázása közben, október utolsó napján 2 halottat és 7 sebesültet veszített.

A város közigazgatása októberben.

Jelentés a koleráról.

Nagyvárad város közigazgatási bizottsága tegnap, csütörtökön délután tartotta rendes havi ülését.

Az egyes szakelődök nemleges jelentésén kívül csak a polgármester havi jelentése tartalmaz érdekesebb adatokat. Rámutat, hogy a Körözs vize a kolerától meg van fertőzve s már egy munkás az életével fizette meg, hogy nem hallgatott társai figyelmeztetésére s ivott a Körözs vizéből.

Különben a tett óvintézkedések teljesen beváltak s távol tartották a kolerajárvány fellépését a város lakosai között.

Az ülésen Hlatky Endre főispán elnöklété alatt Rimler Károly polgármester, Németh István kir. pénzügyigazgató, Vasady Lajos kir. tanfelügyelő, Baróthy Pál kir. ügyész, May Sándor kir. főmérnök, dr Mayer László v. főorvos, dr Dóri István v. alügyész, Kellner György kir. főállatorvos, dr Istvánffy István v. árvászéki elnök, Molnár Imre gazdasági felügyelő, Miskolczy Barna, dr Adorján Armin, Rádl Ödön, dr Medvigy Gábor, Sulyok István és Juricskay Barna.

Bordé Ferenc emléke.

Az ülés megnyitása után Hlatky Endre elnöklő főispán kegyeletes szavakban emlékezett meg Nagyvárad egyik régi főtisztviselőjének, Bordé Ferenc főjegyzőnek elhunytáról. Bordé Ferenc tagja volt hosszú idő óta a közigazgatási bizottságnak s tevékeny, buzgó működésével elévülhetlen érdemeket szerzett. Indítványozza, hogy a közigazgatási bizottság az elhunyt főjegyző emlékét és érdemeit jegyzőkönyvében megörökíti s erről jegyzőkönyvi kivonaton az özvegyet értesíti.

Az indítványt egyhangulag elfogadták.

A polgármeester havi jelentése.

Juricskay Barna előadó ezután a polgármeester jelentését olvasta fel, melynek érdekesebb adatait a következőkben adjuk:

A közegészségügyi állapot október hónapban kedvező volt; hogy mégis statisztikailag és népmozgalmi szempontból a múlt havinál kedvezőtlenebb, ennek okát a katonaság között előfordult ázsiai koleraesetek és a harcéri sebesülés következtében beállott nagyobb számú halálesetek idézték elő. A halálozások száma 16-al múlja felül a születések számát. Az idegen halálesetek levonásával a szaporulat 81 volt.

Fertőzőbetegség előfordult: kanyaró 1, difteritisz 6 (köztük 3 katona), meghalt 2, vörheny 6 eset halálozás nélkül, hasihagyomány 36 eset (16 katona), 5 halálozással, vérhas 4 (köztük 3 katona) meghalt 1, ázsiai kolera 41 esetben, mind katona, meghalt 11, tetanus 3 katona, mind 3 meghalt.

Az ázsiai kolera 3 polgári egyén kivételével, akik közül csak 1 munkás kapta meg Nagyváradon a kolerát, a fertőzött Körözs vizének ivása folytán, — mind katonák voltak. A kolera elleni óvintézkedések a vonatkozó rendeletek szigorú betartása mellett fogantatottak. Hogy az óvintézkedések célszerűek voltak, azt bizonyítja a kolerajárvány teljes izolálása és az, hogy mindössze egy egyén kapta Nagyváradon meg a kolerát hat hét alatt, amióta a kolerás katonák Nagyváradra behurcolták a betegséget. Ezen eset egy munkásnál, aki 11-ed magával a Körözben a Nemzeti (garasos) hid jégtörőinek a helyreállításán dolgozott, — fordult elő.

Kolerával fertőzött vizet ivott, dacára annak, hogy ez a rendőrkapitányi rendelettel be lett tiltva és dacára a kirendelt őrségnek. A Körözs vizének fertőzése onnan

ered, hogy a Tisza Kálmán téri katonai megfigyelő, a Keresk. Csarnok és a főreáliskolának, ahonnan a kolerás és kolera-gyanus katonák szállítottak be a járványkórházba — csatornái egyenesen a Körözbe torkolnak s így a kolerás ürülékek, a Baross hidtól kezdve megfertőzték a Köröz vizét.

A Körözs vizének érintése és bármely célra való használatának tilalma szigorú őrség által való ellenőrzés alá helyeztetett. Az elhalt kolerás munkással együtt dolgozó többi munkások öt napi megfigyelés alá helyeztettek.

A járványkórházban ápolgatott 616 beteg. A gyermekkórházban ápolgatott 69 fekvő és 371 bejártó beteg.

Született 90 fiu, 79 nő, összesen 169 gyermek. — Elhalt 123 fi és 62 nő, összesen 185 egyén.

A közbiztonsági állapot normális volt. Lopás 142, sikkasztás 17, csalás 17, sulyos testi sértés 6, könnyű testi sértés 11, zsarolás 4 fordult elő. Letartóztatva volt 17 egyén.

Kincstári adóban befolyt 45014 K 59 fill., községi adóban 29531 K 69 fillér.

Október hóban a rendőrkapitányi hivatal 15 új iparigazolványt adott ki, megszünt 27 iparüzlet.

A polgármester jelentését tudomásul vették.

A kir. tanfelügyelő előterjesztette, hogy az elemi 5. és 6. osztályu növendékeinek összeírását, tekintettel a rendkívüli állapotokra, most mellőzzék. Elfogadták.

A községi polgári leányiskola több régi tanítónője kevesebb lakbért kap, mint az újabban választottak. Az illetők már az év közepén kérték részükre a magasabb lakbért s ezt a közigazgatási bizottság el is fogadta. Mivel azonban a város ezt nem utalta ki, az ügy újból a közigazgatási bizottság elé került.

Hosszabb vita után a közigazgatási bizottság a kérelem teljesítését kimondotta.

Ezzel véget ért az ülés.

A harcéri kiállítás.

Tegnap délután 5 órakor látogatott gyűlést tartott a harcéri kiállítás rendező-bizottsága a városháza nagytermében. A gyűlésen Rimler Károly polgármester elnökölt. A közönség zsufozásig megtöltötte a városháza dísztermét. A jelen voltak közül a következőket sikerült feljegyezni. Hlatky Endre, Fetser Antal, dr Vueskies Gyula, dr Karácsonyi József, Pallay Lajos, Németh István, Fráter Imre, Székely Lajos, Rimanóczy Béla, dr Tóth Ferenc, Incze Lajos, dr Lestyán Endre, Halász Gyula, Gábel Jakab, Hiemesch Frigyes, Hoffbauer Pál, Sik Rezső, Tóth Elek, dr Nagy Mihály, dr Weinberger Lipót, Cser János, dr Kabos Béla, Kereszthy Kornél, Tulbure György, Schönfeld Lajos, dr Medvigy Gábor, Boros Jenő, Balogh Vilmos, dr Lengyel Zsigmond, dr Konrád Márk, Maros Gábor, Munk Béla, Gerő Armin, Kőszeghy József, Kormos József, Weisz Lajos, Szilágyi Dózsa, Erny Gilbert, Szücs Izsó, Balogh Vilmos, stb. stb.

A gyűlést Rimler Károly polgármester nyitotta meg. Ismertette az összejevetel célját. Bejelentette, hogy a nagyváradai hírlapírók körében igen szép és hazafias eszme merült fel.

Nagy elismeréssel szól a sajtóról, mely a mai nehéz időkben is oly kitűnően teljesíti minden irányban kötelességét. Bejelenti, hogy az újságírók indítványt tettek egy harcéri kiállítás rendezésére vonatkozólag, amely kiállításnak bevétel a harcérre vonult katonák hozzátartozóinak segélyezésére és a Vö-

rös-Kereszt Egyesület javára fog fordítottai. A polgármester felhívja a város társadalmát ennek az eszmének támogatására. A társadalom már is sokat tett a sebesültekért, de a szükséglet oly nagy mérvű, hogy már nem tudjuk kielégíteni a jelentkező szükségleteket s azért továbbra is igénybe kell vennünk a társadalom áldozatkészségét.

A polgármester szavai után Fehér Dezső ismertette a kiállítás részleteit. Az eddigi munkálatokból következőleg a kiállítás szerdán fog megnyitni a Vigadóban. Köszönetet mond dr Adorján Emilnek, a Vigadó dísztermének díjmentes átengedéseért, Karácsonyi Géza szobrászművésznek a kiállítás részére készülő szoborért és dr Karácsonyi János kanonok, történettudósnak nemcsak a Bihar-megyei Régészeti Egylet fegyvergyűjteményének átengedéseért, hanem becses tanácsaiért is.

Ezután az eddigi előkészítő-bizottság működése véget ért és megalakult az intéző-bizottság, melynek tagjai a következők:

Rendező-bizottság:

Elnök: Rimler Károly

Alnelnökök: Dr Hoványi Géza, Fetser Antal, dr Karácsonyi János, dr Medvigy Gábor, Lukács Ödön, Gerő Armin, Rádl Ödön.

Jegyző: Pásztor Bertalan.

Intéző-bizottság:

Elnök: Fehér Dezső.

Alnelnökök: Sas Ede, Lukács Ödön, Karácsonyi Géza, Laszky Armin, dr Papp Károly.

Titkár: Antal Sándor.

Jegyző: Vidosits Gyula.

Bizottsági tagok: Komlóssy József, Lukács Ödön, dr Adorján Emil, dr Papp János, Dutka Ákos, dr Némethy Gyula, dr Vueskies Gyula, dr Moskovits József, Helmár Agoston, Kozáry Gyula, Faragó Géza, Bozóky Gyula, dr Thury László, Eleméry Ferenc, Lakos Lajos, Juricskay Barna, Vass Bertalan, dr Gedeon Alajos, Szmekta L. Ödön, Rosenberg Izsó, Szontágh Gusztáv, Szücs Izsó, Réz Mihály, Baróthy Pál, Bolyós János, Gábel Jakab, Kőszeghy József, Biró Márk, Károly József, Mikes Ödön, Balogh István, Fekete Sándor, dr Krüger Aladár, dr Edelmann Menyhért, dr György Ernő, dr Medvigy Gábor, Erdélyi Miklós, dr Sarkadi Lajos. Os-váth Lajos, dr Mihály Lajos, Pásztor Ede, Bihari Sándor, Székely Jenő, Kovács S. János, dr Fráter Imre, dr Schatz Jakab, dr Istvánffy István, Kelen Béla, dr Várdai Ferenc, Zoltán Jenő, Tyll János, Horkay Elemér, Perédy György, Szabó Károly, Kovács Kálmán, Kirschner Mór, Schwartz Izidor, dr Adorján Armin, Diósi Lajos, dr Moskovits Miklós, Pásztor Ferenc, Jánossy Gyula, Kemény Ignác, Bihari Ákos, Tóth Elek.

A hölgy-bizottság

megalakítására a rendező bizottság özv. Des Echerolles Kruspér Sándorné, Molnár Gézané, Pallay Lajosné urhölgyeket kérte fel.

Végül Rimler Károly polgármester néhány lelkes szóval berekesztette a Harcéri kiállítás rendezőbizottságának első ülését.

A téli háboru borzalmai ellen harcosainknak prémre van szükségük. Enyhítsük szenvedéseiket és küldjük egyetlen darab prémünket is a Hádsegélyző Hivatalnak, Budapest, Váci-utca 38. A szállítás díjmentes.

A járvány-bizottság ülése.

Tovább építik a kolerabarakkot.

Tegnap délelőtt tartotta negyedik ülését Nagyvárad város járvány-bizottsága, Rimler Károly polgármester elnöke alatt.

Dr Mayer László v. főorvos jelentéséből örvendve győződtek meg, hogy a körülmények, erélyes óvintézkedéseknek meg van az örvendetes eredménye s mivel okt 31. óta újabb kolera eset nem fordult elő, az iskolák aggodalom nélkül megnyithatók. Szept. 26-tól november 5-ig 45 bakteriologiailag megállapított ázsiai kolera eset fordult Nagyváradon elő s meghalt 14 beteg. Az utolsó Nagy Ferenc ácsmunkás, aki a Körös vizétől kapta meg a betegséget. A Körös vizének bármire való használata eltiltatott.

Megállapította, hogy a vízvezetési víz teljesen tiszta, ivásra is használható.

Rimler Károly elnök bejelentette, hogy a járvány-bizottság rendelkezésére építés alá került kolera-barakk építésének a költségeit az orsz. betegápolási alap terhére nem engedélyezi a miniszter.

Dr Mayer László főorvos hivatkozott az 1898. évi XXI. törvényekre, amely szerint a kolera elleni védekezés költségeit az állam az orsz. betegápolási adóból fedezi. Ha a miniszter nem akarja a költségeket fedezni, ez esetben a város fordulhat jogorvoslatért a közigazgatási bírósághoz. Végső esetben pedig még perre is viheti a város a dolgot. Azonban, ha még nem is kapná meg a város a 14000 korona építési költséget, megéri ez összeget az, hogy megóvja a várost a veszélytől. Javasolja, hogy a barakk építését folytassák.

A járvány-bizottság a barakk építésének folytatását elrendelte s egyébként is a főorvos jelentését helyesléssel elfogadta.

Levél a szerb harctérről.

Az alábbi rendkívüli érdekes levelet október 31-iki kelettel kaptuk a szerb harctérről. Ebből a nagy háborúból legjobban a kis epizódok érdekelnek bennünket és az, hogy milyen a hangulatuk, a harci kedvük harcoló katonáinknak. Erre nézve nagyon jellemző ez a levél, mely már azért is érdekes, mert az írója maga is példáját adja a valóságos magyar hősiességének.

Tekintetes Szerkesztő Ur!

Mint multkor ígértem, ha időm engedi, néha-néha felkeresem tábori levelemmel, melyekben közlök olyan dolgokat, melyek talán érdeklik b. lapjának mélyen tisztelt olvasóit.

A szerb harctér meglehetősen nehéz, különösen nekük alföldi gyerekeknek, de azért leküzdvé a szokatlan akadályokat, bátran, győzve haladunk előre. A vidék meglehetősen vad. Járatlan erdők sűrű szövevénye, kiálló sziklatömbök, esőzáttatta csuszós hegyi ösvények próbálják utját állani a magyar igazságkereső fegyvereknek, de mindhiába. Lassan, de biztosan haladunk.

Gyönyörű nézni, mikor a fáradt honvéd „rajtá”-ra, rohamra indul. Alig várja ezt a vezényszót, mert tudja, hogy akkor rendesen vége lesz a harcnak hamarosan, mert a szerb nem állja a rohamot: Mig csak a golyók kerülgetik egymást, addig a szerb is vitézkedik. Addig át-át kiált. „Svába, mutasd csak a sapkarózsádat!” De amint megcsillan a honvédfegyveren a szurony, vége a bátorságnak s gyáva futássá fajul.

A szerbek a honvédeket numerácsiknak nevezik, mert a sapkákon rajta van ezredüknek a száma. A numerácsi a szerbek előtt a legrettenetesebb ellenfél. Az a hír van náluk elterjedve rólunk, hogy a szerb foglyokkal embertelenül bánunk s csak mostanában kezdenek hinni abban, hogy sokkal jobb dolga van a szerb fogolynak Magyarországon, mint otthon. Általában véve a szerb katona jólelkű, egészséges gondolkodású ember. A háborút — mint egy pár vezető ember elhibázott politikáját — unja egytől-egyig. El van keseredve, majdnem kétségbeesve, a jövőt illetőleg. Kedve nincs a háborúhoz. Ép a napokban történt az a szokatlan dolog, hogy ők támadtak. Innenonnan 2 hónapja, nézünk egymással farkaszemet, de erre még eset nem volt. Megtámadtak és előrenyomultak 25 lépést, de a tisztek kardlappal verték őket egyik fától a másikig csak azért, hogy két-három tüzünk után fejezzetett bujanak vissz fődőzeikbe.

Milyen más a honvéd. Akár a régi 48 as világ honvédei jelennének meg újból. Nem veres siphában, hanem igénytelen szürkében, de azzal a szívvel, mellyel Damjanich apánk kedves gyermekei.

A mi ezredünkben egy őrmester vezetett egy járót az ellenséges ágyúk felkutatására. Fel is találja az ágyukat, de erős gyalogság védi. Egyszerre gondol egyet . . .

Elkezd eszeveszetten tüzelni 8 emberével s oly pánikot idéz elő az ellenségénél, hogy csak jó idő múlva jön az magához. Erre megtámadják járőrünket, az megfutamodik, de csak azért hogy 15—20 perc múlva újból rájuk ijesszen. Négyeszer ismételte ezt a „viccet” — mint ő mondja, — de ötödször rajta vesztett volna, ha nem honvéd. Bekerítették őket s már vigyorogtak a sárga munda „sztevek” a jó fogásnak, mikor a kis csapat neki tör a szerb sornak s sebesülés nélkül keresztül tőri azt s egy szálig haza vezeti embereit. Ilyen a honvéd. Egy másik eset. Egy éjjel rajvonlunkból egy közhonvéd, két kézi gránáttal, megközelíti a szerbek rajvonlát, közibük vágja a bombákat. A szerbek irtózatosan megijedve eszeveszetten kezdenek tüzelni, feltétlen azt hívén, hogy a numerácsik a nyakukon vannak. S a honvéd? . . .

Az irtózat golyózáporban sértetlenül visszajött csapatához.

Az igazságos Isten velünk van, s győzelemre segíti fegyvereinket. Amint Kainnak meg mondta: „csédnek vére bosszuért kiált fel az égére!” — úgy nem engedi, hogy a mi, ártatlanul kiömlött fejedelmi vérünkért el ne vegyék méltó büntetésüket.

Ti pedig, kiket nem szólított a haza fegyverbe, ájtatos imáttal támogatatok bennünket. Mi sokszor csak egy rövid fohászt bocsájthatunk az Ur zsámolyához, de Ti, elmélyedve, tiszta szívből imádkozhatok ahhoz az Urhoz, akitől mi is, Ti is megszabadulásunkat várhatjuk.

Boldog asszony anyánk, Régi nagy Patronánk Nagy inségben levén, így szólit meg hazánk. Magyarorszárról, romlott hazánkról Ne feledkezzél meg, szegény magyarokról.

Üdvözlettel róm. katolikus kántortanító, jelenleg vitézlő honvéd.

**Tábori alsó ruhá
Vizmentes bakkancsok
Halina csizmák
és Hó cipők
legjobb minőségben
Reichard Dezső
cégnél
Rákóczi-uton kaphatók.**

A nemzeti kölcsön.

Budapest, nov. 5.

Az Országos Központi Hitelszövetkezet a küszöbön álló állami kölcsön kibocsájtásáért érdeklődő kiscgazdaközönséget lelkesítő felhívással tájékoztatja a nemzeti kölcsön ügyéről. Első eset, hogy államunk közvetlenül, az egész néphez fordul kölcsönért, amellyel nem ajándékot kér nem is adót kíván. Szövetségeseink szintén óriási összeget kapnak népeiktől.

A német nép első szóra négy és fél ezermillió márkát kölcsönzött az államnak háboru céljaira. Mindenünkért, földünkért, vagyónainkért, népeinkért, gyermekeinkért küzdő hű katonáink történelmi munkája sikerének lehetőségéért kell hozni nekünk itthon maradtaknak is áldozatokat. Első eset, hogy vidéken, falvainkban államhitel szövetkezeteinkre bizza a nagy nemzeti kölcsön gyűjtését. Hivatalos aláírásunk helye lesz az országos központi hitelszövetkezet is és gyűjtőhelyei lesznek az, amely kötelékébe tartozó hitelszövetkezetek mindenki számára, akár szövetkezeti tag, akár nem.

De jól jegyezzük meg — hangoztatja a felhívás, — hogy ez most nem szövetkezeti akció, hanem mindenavé kiterjedő nemzeti akció. Készen kell várni az a jelzőt, melyre megindul a kölcsön aláírás az egész hazában és lelkesen várjuk. Rövid idő alatt nagy munkát kell végeznünk, mert aláírásra a kihirdetéstől kezdve csak egy hét fog rendelkezésre állani. Megkell értetni egyszerűbb honfitársainkkal is, hogy az elrejtve őrzött pénzértékét a magyar állam ígérétnek szentsége adja meg.

Megkell értetni, hogy az elrejtett pénz nem kamatozik. Az állami kölcsön kötvény kamatozása busás. Arra való kölcsön és kötvény esetleges eladása biztosítva. Kötvények kamatai után semmiféle adó, vagy illeték nem fog járni és már most figyelembe veendő, hogy a moratóriumra való tekintet nélkül ki kell fizetniök a pénzintézeteknek az olyan takarékos betéti összegeket, melyekkel az állami kölcsönkötvény vásároltatik. A közönség tájékoztatására szánt nyomtatványok és kötlevelek mielőbb kiadatnak.

HIREK

...

* **A város kiskatonái.** A honvédelmi miniszter értesíti Nagyvárad városát, hogy a honvéd hadapródiskolában megüresedett három városi alapítványi helyre a város által bemutatott Karácson Zoltán, Gombos Dezső és Szentlélek Mészáros István vétettek fel első éves hadapród növendékekül.

* **Nem engedélyezett közmunka.** A Nagyvárad szociáldemokrata párt, tekintettel a munkanélküliségre, kérte a minisztert, hogy a Nagyvárad városa által építendő s már megkezdett közbiztonsági munkálatainak további folytatását engedélyezze. A miniszter most leirt Nagyvárad városához. Elismeri a miniszter, hogy a háborús viszonyok miatt abban hagyott építkezés csökkentené a munkanélküliséget, de törvényes hatáskörében nincs módjában, hogy az építkezés folytatását engedélyezze.

*** Nem halt meg Weiterschütz János.** A 38-ik vesztési kimutatás alapján közöltük, hogy Weiterschütz János 39-ik ezredbeli zászlós a harcúterén elesett. Most értesülünk, hogy ez nem felel meg a valóságnak, mivel a parancsnokságtól az édes apjának: Weiterschütz János nyug. főszolgabírónak távirati értesítés jött, amiben értesítik, hogy a fia nem halt meg, hanem eltéved és két hétig bolyongott, míg végre ismét ráakadt a csapatjára. Így származott róla a halálhír és így került be a hivatalos vesztési kimutatásba is a neve a halottak közé.

*** Lehet semleges országokba könyveket küldeni.** A hivatalos lap közli a magyar kir. kereskedelemügyi miniszter rendeletét, melyben — többek közt — a nagyváradi 1. sz. postahivatalt is felhatalmazta arra, hogy könyveket, szemléltető nyomtatványokat (térképeket stb.) általában a tanítás és művelődés céljaira szolgáló sajtó termékeket fölvehetnek, illetve onnan érkező ily csomagokat kézbesíthetnek, felhatalmazta arra, hogy ily tartalmú csomagokat a tartalom ellenőrzésére és azonkívül a külföldi csomag forgalomra nézve általában fönnálló feltételek mellett Svájc, Hollandiával, Dániával, Norvégiával, Svédországgal, Olaszországgal, Romániával, Bulgáriával és Törökországgal való forgalomban is felvehessenek illetve kézbesítsenek.

*** A házalók államsegélyt kérnek.** A koleraveszedelem terjedésének megátlása céljából a rendőrfőkapitány Nagyvárad város területén eltiltotta a házaló kereskedést. Ezáltal igen sok ember keresetétől elesett. Sternberg József és vagy ötven társa tegnap kérvényt adtak be Hlatky Endre főispánhoz. Ebben hivatkoznak arra, hogy a főkapitány rendelkezése megfosztotta őket a mindennapi kenyerüktől. Hogy földönfutókká ne váljanak, államsegélyt kérnek.

*** Az új hadi segélybélyegek.** A m. kir. kereskedelemügyi miniszter a következő rendeletet adta ki: Az árvíz bélyegek felhasználásával kiadott 5 és 10 filléres hadi segélybélyegeken kívül az árvíz bélyegek többi értékfajait is mint hadi segélybélyeget forgalomba hozom. Ezekre az újabb kiadott hadi segélybélyegekre a Hadisegély özegeknek és árvíz bélyegeknek két (2), fillér vörös színben van nyomva. Míg az 5 és 10 filléres hadi segélybélyegeket minden postahivatal és értékeik árus köteles árusítani, addig a többi értékpapírokat csak a posta és táviráda igazgatóság székhelyén levő és a posta és táviráda igazgatóság által erre kijelölt postahivatal árusítja. A kijelölt postahivatalnak kötelessége a bélyegyűjtők szükségletének kielégítése céljából a hadisegélybélyegek minden értékfajából egy két összeállított sorozatot állandóan készen tartani. Budapest, 1914. nov. 1-én. A miniszter rendeletéből Follérst Károly s. k. postai és táviradai vezérigazgató.

*** Meghalt egy 103 éves asszony.** Csengeri Weisz Számi 103 éves asszony, Szacsavay-utcai lakos, tegnap hosszas betegség után meghalt. Az öregasszonyt igen sokan ismerték. Nemcsak a nagy kora tette őt érdekessé, hanem az is, hogy nyolevánhét unokája közül tizenhét van a harcúterén.

*** Aranyat—vasért.** Nagyvárad város főispáni hivatalnál újabb a következők adományoztak arany- és ezüsttárgyakat: Kladek Istvánné 10 korona. Lippai Juliska egy aranygyűrű. Jankai Vilma egy aranygyűrű. Habrinesák Ilonka egy aranygyűrű. Weisz Erzsébet két aranyfüggő, egy aranykapocs. Nyeste Istvánné egy aranygyűrű, egy

aranyfüggő. N. N. egy aranyfüggő egy ezüstgyűrű, Vass Bertalan 20 korona. Sipos Vilma egy ezüstóra, egy ezüstérem, egy ezüstszusz. Reismann Róza 7 aranyfüggő. Ohrenstein Jenő egy aranygyűrű. Steiner Mórné egy aranygyűrű. Schvarcz Hermin egy aranygyűrű, egy ezüstszusz. Pollacsék Zsigmond 5 korona. Popovics Mariska egy aranygyűrű. Szabó Irma két aranygyűrű, egy aranyfüggő, egy aranymedál, aranytörödek. N. N. 5 korona. Melcher Károlyné, Ezsike, Jenő, Juliska egy aranykarperec, egy aranygyűrű, öt aranyfüggő, két ezüstgyűrű, egy ezüstlánc. Toronyay Géza két aranygyűrű. Winter Lajos két ezüst óralánc. Reismann Róza 5 korona. Stern Béláné egy aranygyűrű és két korona. Soltész Irén és Ilona 10 korona. Spreng Vilmosné két aranygyűrű, egy aranyfüggő. Herskovics Lajosné két aranyfüggő, egy ezüstóra. Kádár Elekné két aranyfüggő, két ezüstbross és két korona. Halász Juliska és Konkoly Lajosné két aranygyűrű, egy aranykeret, egy aranyfüggő, aranytörödek, öt korona. Pollák Pálné egy aranyóra, egy aranygyűrű. Özv. Varga Károlyné két aranygyűrű, két aranyfüggő. Fábry Ilona egy aranygyűrű, egy aranykereszt, egy ezüstkarperec, egy ezüstlánc. Markovits Irénke, Margit és Laci három aranygyűrű. András Sarolta két aranyfüggő. Kertész Ilona öt korona. Czibere Istvánné két ezüstkarperec, egy ezüst, két ezüstgyűrű, ezüst szusz, tányér. Gergely Lujza egy aranygyűrű. Grünbaum Erzsébet két aranyfüggő, két ezüstkarperec. N. N. egy aranygyűrű.

*** A Félix-fürdő új vonatja.** A mi gyönyörű Félix-fürdők készül a téli kúrára. Most is szaporán látogatják gyógyító hőforrásait s az élet olyan eleven és mozgalmas odakinn, mint a szezon közepén. A legközelebbi időre nevezetes, magas vendégeket is vár Komzsik Alajos, a Félix-fürdő fűradhatatlan népszerű gazdája. A harcúteréről fényesrangú tiszték jönnek a Félixbe néhány napi pihenőre üdülni s fogadásukra nagyszabású előkészületek történnek. A Félix-fürdőből egyébként mátol kezdve rendes új vonat közlekedik, mely este 8 óra 9 perccor indul Nagyváradra s így a vendégek az egész napot a kellemes, minden kényelmet nyújtó gyógyhelyen tölthetik.

x Watta és kötszerfélék nagy mennyiségben raktáron vannak az Apolló droguerijában Rákóczi-ut 7-B. Telefon 13-02.

x Kiadó lakások. Kossuth-utca 6. sz. alatt kétszobás lakás azonnal kiadó. — Kossuth-utca 2. sz. házban két kétszobás lakás nov. 1-én kiadó. Értekezhetni a Polgári takarékpénztárnál.

*** Az Egyesült Biharmegyei Kereskedelmi Bank és Központi Takarékpénztár r. t.** (Bémer-tér 4. szám) a közönség tájékoztatása céljából közli, hogy elfogad új betéteket, a melyek nem esnek a moratorium intézkedései alá, takarékbetétkönyvecskére és folyószámlán a legkedvezőbb kamatozási és visszafizetési módokat mellett. Pénztári órák: d. e. 9-től 12-ig.

x Kiadó lakások. Ősi-tér 14. szám alatt két üzlethelyiség azonnal kiadó. — Kossuth-utca 2. szám alatt két üzlethelyiség azonnal kiadó. Értekezhetni a Polgári takaréknál.

x Védekezés a kolera ellen. Hathatós bacillusölő és fertőtlenítő szerek Lysoform, Carbolsav, fertőtlenítő szappanok. Kals szappan, stb. Kiváló, megbízható minőségben kaphatók és házhoz szállíthatnak. Farkas István Apolló droguerijában Nagyvárad Rákóczi-ut 7-B. Telefon 13-02.

*** Ingatlan eladás.** Nagyteleky-utca 31. szám alatti ingatlanunk (lakóház nagy telekkel) jutányos áron azonnal eladó. Részletes feltételek megtudhatók Kossuth-utca 3. szám alatti irodánkban. Hungária cipőgyár r. t.

*** Több egyszobás lakás kiadó.** Értekezhetni a Polgári takarékpénztárnál.

x Három liter családi rumot készíthet bárki pár perc alatt teához, a Farkas-féle Rumkivonattal. Ára utasítással 50 fill. Kapható kizárólag Farkas István Apolló droguerijában Rákóczi-ut 7-B. Telefon 13-02.

*** Aszódi Mihály** Nagyvárad, Kossuth-u., Sas-palota. Telefon 635. Nagymennyiségű áruk érkeztek, úgy a katonaságnak, mint a fogyasztó közönségnek, nagybani áratok számítottak. E héten eladásra kerülnek: nagymennyiségű huskonzervek, szalámi, szardínia, cocnac, likőrök, teák, rumok, kávék, mazsola, mandula, törött dió, csokoládé, kakaó és finom élvezhető cukorkák. Összes készítményei Kugler Gerbeaud cs. és kir. udvari cukrásznak budapesti árakkal. Kossuth-utcai kávépörköldém kora reggeltől, késő estig a közönségnek rendelkezésére áll, valamint elkülönített helyiségben már a napokban friss halkonzervek bontva egyes darabonként kapható lesz. Rákóczi-ut Csokoládékirály és kávéüzletemet az arra lakók figyelmébe ajánlom.

x Egy nagy raktárhelyiség a Szacsavay-utca 11. számú házban AZONNAL kiadó. Értekezhetni a Gazdasági és Iparbank rt.-nél.

x Poloskairtó Noxin biztos szer. Ára: 1 korona 40 fillér. Kapható kizárólag Farkas István Apolló droguerijában Rákóczi-ut 7-B.

x Kiadó lakások. Szacsavay-utca 11. számú házban egy 4 szobás utcai modern lakás a hozzátartozó mellékhelyiségekkel AZONNAL kiadó. — Ugyanott egy 4 szobás utcai modern lakás a hozzátartozó mellékhelyiségekkel f. évi NOVEMBER 1-ére kiadó. Értekezhetni a Gazdasági és Iparbank rt.-nél.

A legszebb kézimunkák Tátray cégnél

Rákóczi-ut 4. Telefon 783.

SZÍNHÁZ

Heti műsor.

Péntek: Rezervisták.

Szombat: Vörös ördögök.

Vasárnap délután: A gránicon. Mindnyájunknak el kell menni!

Vasárnap este: Ikrek a táborban. (Ujdonság.)

A rezervisták. Kitűnő katona bohózatot tüzött műsorra, a Szigligeti színház, amelynek művészei ma, pénteken egy pompás, kacagtató bohózatban, a már régebről ismert Rezervisták-ban fognak sikert aratni.

A vörös ördögök. A vörös ördögök legközelebb szombaton este kerül színre. Az a siker, amelyet ez az alkalmi színpadi alkotás a bemutató alkalmával aratott, teljes garanciát nyújt arra, hogy ezen az estén is zsufolt ház fogja végignézni a hatásos színdarab előadását.

Legujabb táviratok.

Megvertük az oroszokat.

Budapest, nov. 5. (Hivatalos.) Az északi hadszíntéren hadműveleteink tegnap is tervszerűen folytak le, anélkül, hogy az ellenség csak legcsekélyebb mértékben is zavarta volna azokat. A Wyslock torkolatától délre csapataink az oroszokat, akik a San nyugati partján vetették meg lábukat **összes állásaikból kivertek. Itt több mint ezer oroszot foglyul ejtettünk és géppuskákat zsákmányoltunk.** Hasonló képpen a Stayj völgyében is képes volt már az ellenség támadásunknak helytállaniok, de itt is 500 oroszot fogtunk el s egy géppuskás osztag és egyéb hadianyag jutott birtokunkba. Höfer. (A miniszterelnökség sajtóosztálya.)

Kegyetlen szerb katonák.

Szófia, nov. 5. **Idemenekült szerbek beszéltek, hogy Sabic bevételénél a szerbek saját sebesültjeiket agyonlőtték, a betegszállító kocsikról ledobálták őket, a kocsikra ők kapaszkodtak és úgy menekültek.**

Japán ágyuk Oroszországban.

Bécs, nov. 5. (Bud Tud.) A Zeit berlini jelentése szerint orosz foglyok azt beszélik, hogy Oroszország 300 nehéz Krupp-ágyut kapott legénységgel együtt Japántól. Ennek ellenében Oroszország azt ígérte, hogy Sachalin félsziget orosz részét átengedi Japánnak.

Öngyilkos szerb tábornok.

Szófia, nov. 5. Stefanovics szerb tábornok, aki tudvalevőleg megsebesült, öngyilkos lett. Az öngyilkosságot a szerb kormány eddig titkolta.

Német cirkálók a chilei partokon.

Santiagookból táviratozzák: A Scharhorst, Gneisenau és a Nürnberg német hadihajók ideérkeztek. A három cirkáló élelmiszer és szénkészleteit kiegészítve eltávozott a chilei partokról.

A forrongó Egyiptom.

Budapest, november 5. (Tud. cenz. táv.) A londoni Timesnek jelentik Kairóból.

A török ügynököket Egyiptomban letartóztatták. A német és az osztrák-magyar alattvalókat fogolytáborban összpontosították.

Oroszország veszteségei.

Budapest, nov. 5. (Tud. cenz. táv.) Bécsből jelentik: A Neue Freie Presse érdekes összeállítást közöl, amely részletezi Oroszország eddigi veszteségét katonai emberanyagban.

Eszerint egymilliószáztizenötezer ember az orosz veszteség, amelyből hétszázötvenezer a halottak és a sebesültek száma.

IRODALOM

„Mit kell tudni a háborúról mindenkinek?” (A háboru kis lexikona Irtá egy tözstiszt.) Ezzel a címmel egy rendkívül hasznos s a maga nemében páratlanul álló, hézagot pótló, csinos kiállítású könyveveske jelent meg a napokban, amely ugyancsak a legújabb, mint mindenkit érdeklő tartalmánál fogva rövidesen a legszélesebb körű népszerűsége tarthat számot. A könyveveske tulajdonképpen a háboru szótárának kimerítő és pontos magyarzó gyűjteménye, amely ábécé sorrendben tárgyalja mindama katonai fogalmak jelentését és jelentőségét, amelyek a világháboru során az újságokban, hadijelentésekben felszínre kerültek. Így például rövid, de precíz és rendkívül világos felvilágosítást nyújt arról, hogy mi a gránát, s shrapnell, a mozsár, a dum-dum, a hadtápvonal, a torpedó, az akna, a lövészárk, a hadrakelt sereg, stb. Aktuálisabb, okosabb és hasznosabb munkát nem is tudunk elképzelni ennél az ügyes és általános érdekes-ségű könyvnél, amely 40 fillérért mindenütt kapható. Vidéki megrendelések a kiadóhoz: „Élet” Irodalmi és Nyomda R. T. Budapest, I. Fehérvári-ut 15-c. intézendők, aki 50 fillér beküldése ellenében a könyvet bérmentve küldi.

Örökimádás című hitbuzgalmi folyóirat 11. száma rendkívül dúsz és érdekes tartalommal jelent meg. Amelyből kiemeljük a következő cikkeket: Tartalom: Dr Babura László: Halottak napja a hit világánál. — Blaskó Mária: Aranymosás. — Kovács Antal: Az apáca. (Költemény.) — Dr T. L.-né: Elrejtett Isten. — Német katolikusok és a háboru. — Jézusom, örömm. Rovatvezető: Dr Szyllaba Emil. Segítsünk az elesett katonákon. — Euch. Szö-

vetségek. — Felső bimbók. Kincsesvár. — Róptében a nagy világ körül. — Egyesületi élet. — Irodalom. — Oltáregyesületek és a háboru. E valóban életrevaló folyóirat a Központi Oltáregyesület (Budapest, IX. ker. Üllői-ut 75.) kiadásában jelenik meg s előfizetési ára egy évre csak 3 korona. Ajánljuk t. előfizetőink pártfogásába. Szerkesztő: Dr Tiefenthaler József.

Világosság és vigasz. Az Élet szépirodalmi hetilap (szerkeszti Andor József) november 1-i száma vezető helyen dr Prohászka Ottokártól közöl egy nagyérdemű cikket, amely a fenti címmel a halottak napja alkalmából gyönyörű jellemzést adja a nemzet lelkét betöltő diadalmas hitnek. Anka János „A sirok evangéliuma” címmel írt cikket, Divald Kornél pedig a régi síremlékeket ismerteti illusztrált közleményben. A szépirodalmi olvasmányok között Tanera Károly Németek című elbeszélésének folytatását, Pokorny Margit novelláját, Magyar Bálint, Kállay Miklós és P. Pál Ödön verseit találjuk. Az irodalmi rovat, valamint az aktuális feljegyzések rovata is gazdag és színes. A lapot érdekes aktuális képek díszítik. Melegen ajánljuk a közönség figyelmébe. Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, VII., Damjanich-utca 50. Előfizetés fél-évre 10 korona. Mutatványszámot bérmentve küld a kiadóhivatal.

A szerkesztésért ideiglenesen felelős:

Dr. PAPP KÁROLY.

Katonai ruhákat

az összes fegyvernemek részére, a mai árakon átul előírás szerint és gyorsan készít Darabont Gy. és Tsa elsőrendű polgári és katonai ruházati intézete. A legfinomabb szövet különlegességek, öltöny és téli kabátokra felöltőkre állandóan raktáron. Nagyvárad, Szilágyi-Dezso-u. 6. Sonnenfeld palota. Telefon 980. szám.

Félix-Gyógyfürdő

Téli és nyári gyógyhely Nagyvárad mellett.
Európa leggazdagabb hév víz forrása, víz hőfoka 49° 17 millió liter víz napi mennyiség.

Gyógyjavallatok: köszvény, rheuma minden formája, ischiás, iz-zadmányok, csontbetegségek és sérülések, női ivarszervek különböző megbetegedései ellen.

1909. évben 9200 beteg hagyta el gyógyultán a páratlanul hatásos Félix-gyógyfürdő gyógyforrásait.

Cartaxe nincs, prospektust készséggel küld az igazgatóság. A megsebesült és megbetegedett katonák egészségének helyreállítása legtöbb esetben kívánatossá teszi a kénes meleg hév víz gyógyfürdők használatát. Hogy a sebesültek és más betegek a kénes meleg gyógyfürdőt könnyűszerrel és jutányosan megszerezhessék, a következő ajánlatot tesszük:

Tiszt urak részére szoba, fűtés, világítás, egy tükör- vagy kádfürdő pakolással, reggeli kávé vagy tea süteményei, déli étkezés három fogás, esti pedig két fogás, délben és este kenyér, naponta 7 koronába kerül.

A fürdőkbe vezető folyosók állandóan fűtve vannak s meghülés veszélye nélkül lehet a kurát eredménnyel használni.

Legénység részére szoba, három, esetleg négy személy részére, fűtés, világítás, naponta egy tükör-fürdő, reggel fél liter forralt tej, 20 deka kenyér, délben leves, főzelék, sült vagy főtt hus feltéttel, 20 deka kenyér, este főzelék sült hússal vagy fél liter forralt tej és 20 deka kenyér, naponként és személyenként 3 kor. 50 fillér.

6 személyvonat érkezik naponta a Félix-fürdő állomására. Állandó posta és interurbán telefon a fürdőtelepen.

Félix-fürdő Igazgatósága.

Ágyfelszerelések!

Pokróczok

nagy választékban
Katonáknak 10 százalékos engedménnyel

Weisz Kálmán
cégnél.

Nagypiac-tér. 10. Darvassy-ház.
Telefon: 905. sz. Villamos megálló.

Lepedő vásznak!

Van szerencsém Nagyváradi és vidéke nagyérdemű közönségének szives tudomására hozni, hogy Nagyváradon, Rákóczi-ut 19. sz. alatt a mai kor igényeinek megfelelő **műköszörűldét** nyitottam.

Elvállalok mindennemű borotvák, kések, ollók, hajvágógépek, hűsítőgépek, ló- és juhnyírógépek javítását és köszörülését. Raktáron tartok mindennemű bel- és külföldi illatszerek, fej- és arcápoló piperezereket, mindennemű acélárakat, egymint borotvát, ollót, hajnyírógépet, yukszemvágó, papír-, zseb- és tollkést, valamint az összes fodrászati cikkeket. A nagyérdemű közönség szives pártfogását kérve, vagyok kiváló tisztelettel

Koller Agoston műköszörűs

MEGNYILT!

MEGNYILT!

Az új csipke, himzés, harisnya áruház

Rákóczi-ut 5. szám.

Mielőtt szükségleteit beszerezné, győződjön meg róla, mert ilyen olcsón még nem vásárolt. Különböző újdonságok naponta érkeznek minden cikkben.

Tisztelettel

Friedmann Jenő

MEGNYILT!

MEGNYILT!

A Nagyváradi sör

jó és olcsó!

Hasonlítsa össze más sörökkel és **birálja meg**

előítélet nélkül

meg fog győződni arról, hogy

szükségtelen más sört drágábban vásárolnia

Telefon: gyár 430. sz., városi iroda 471. szám.

Cement, cementcsövek, fedellemez, gipsz.

csatornázás

ismert jó minőségben.

Kondor Dezső

Nagyvárad, Nagypiacz-tér 1. sz.

Telefon 969.

Telefon 969.

Első nagyváradi cementipar.

Készítünk granitó, terazzo, műkö és minden e szakmába vágó munkálatokat, házi csatornázásokat a városi mérnöki hivatal előírása szerint, személyes felügyelettel. Kívánatra angol closet berendezéseket a legelőnyösebb fizetési feltételek mellett a legelkönyösebb és legmesszebb menő jótállás mellett készítjük. A nagyérdemű közönség becses pártfogását kéri tisztelettel

NUTTA JAKAB

cement és betonművek vállalata.
Szaniszló-utca 67. szám. (Saját ház.)

Egyesült Biharmegyei Kereskedelmi Bank és Központi Takarékpénztár Részvénytársaság.

Foglalkozik a bank és takarékpénztár összes ágazataival. A nyári idény alkalmából ajánlja

safe-deposit osztályát

melyben mindenki saját zárja alatt, úgy a nyári idény alatt, mint egész éven át értékpapirjait, ékszereit, okmányait és egyéb megőrzendő tárgyait

biztosan és olcsón

megőrizheti.

A safe-deposit osztály a bankosztálytól elkülönített helyiségben van, mely a legnagyobb biztonság mellett, a legkényelmesebb és legdiscrétebb kezelést teszi lehetővé.

Bővebb felvilágosítást készséggel nyújtunk intézeti helyiségünkben Bémer-tér 4.

Nagyvárad város VILLAMOS MŰVE

Iroda és raktár: NAGYVÁRAD, Vár-tér 1.

Értesítjük a t. közönséget, hogy a **Wolfram lámpák**

ára olcsóbb lett, **Wolfram** és egyéb izzólámpák nagy raktára **legolcsóbb áron** a közönség rendelkezésére áll. Telefon rendelés nélkül házhoz szállítjuk.

Egész éjjel ügyeletes szolgálat.

Költségvetések ingyen.

Telefon szám 514.

Elvállaljuk villamos világi-tási és erőátviteli berendezések felszerelését.

Osztályok,

izzólámpák

Állandóan nagy választékban kaphatók.

Villamos motorok

1/4 lóerőtől minden nagyságban.

Főszerelő telefonja 55. sz.